

Практичне заняття 1

Література доби Відродження Італії

Питання для обговорення:

1. Особливості розвитку італійського Відродження.
2. Життя і творчість Данте Аліг'єрі. Поетична спадщина Данте.
3. Поема «Божественна комедія» як синтез культур: жанр, композиція, своєрідність частин.
4. Петрарка і його збірка «Канцоньєре».
5. Жанрова своєрідність збірки Бокаччо «Декамерон».
6. Українські поети про Данте.

Тексти для читання

Данте Аліг'єрі «Божественна комедія».

Бокаччо «Декамерон».

Сонети Петрарки, Данте.

Література для підготовки

- Давиденко Г.Й., Акуленко В.Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження. Київ, 2007. 248 с.
- Шаповалова М.С., Рубанова Г.Л., Моторний В.А. Історія зарубіжної літератури. Середні віки та Відродження. Львів: Вища школа. 1982.
- Шалагінов Б.Б. Зарубіжна література від античності до початку ХІХ сторіччя: Історико-естетичний нарис. Київ: КМ Академія, 2004. 360 с.
- Франко І. Я. Данте Аліг'єрі. Характеристика середніх віків. Життя поета і вибір з його поезій. Дантова друга любов: Зібр. тв.: У 50 т. Т.12. К., 1978.
- Данте Аліг'єрі. Божественна комедія (Переклав Є. Дроб'язко). Київ: Дніпро, 1973.
- Петрарка Франческо. Избранное. Автобиографическая проза. Сонети. Москва: Худож. литература, 1974.
- Шевченко Н.В. Зарубіжна література. Практичний довідник. Харків: ФОП Співак Т.К., 2010. 496 с.
- Хлодовский Р. И. Франческо Петрарка: Поэзия гуманизма. Москва, 1974.
- Григорій Кочур. Джованні Боккаччо. У кн. Дж.Боккаччо. Декамерон. Х.: Фоліо, 2004. 672 с

Практичне заняття 2.

Шекспір – геніальний англійський поет і драматург доби відродження.

Питання для обговорення

1. Сонет як жанр літератури. Ознаки та особливості сонетів Шекспіра.
2. Заглиблення в людську психологію, поетизація людини та краси її почуттів, оспівування кохання і дружби в сонетах Шекспіра.
2. Особливості історичних хронік Шекспіра.
3. «Гамлет»:
 - 3.1. Джерело сюжету.
 - 3.2. Жанрово-композиційні особливості твору.
 - 3.3. Проблематика і система образів трагедії: Образ Гамлета, Озрика, Лаерта, Офелії тощо.
4. «Отелло» Шекспіра - трагедія „обманутої довіри”:
 - 4.1. Історія сюжету, проблематика твору.
 - 4.2. Система образів трагедії.
5. «Світла трагедія» В.Шекспіра «Ромео і Джульєтта». Образна система твору.
6. Шекспір і Україна.

Тексти для читання

- В.Шекспіра «Ромео і Джульєтта».
- В.Шекспіра «Гамлет».
- В.Шекспіра «Отелло».
- В.Шекспіра. Сонети.

Література для підготовки

- Аникст А.А. Трагедия Шекспира «Гамлет"» Москва, 1986.
- Ажнюк М. Незнаний український «Гамлет» (Про переклад Л. Гребінки). *Всесвіт*. 1971. №12.
- Алексєєнкова О.Є. Переможець чи переможений? (За трагедією В.Шекспіра «Гамлет»). *Заруб. літер. в школі*. 2006. №9. С.22-25.
- Бояджиев Г. Отелло и ревнив, и доверчив - Вильям Шекспир «Отелло». *От Софокла до Брехта за сорок театральных вечеров*. Москва, 1988. С.114-118.
- Барг М.А. Шекспир и история. Москва, 1976.
- Гаврило Л. Жити чи не жити? *Заруб. літер.* 2004. №41. С.1
- Градовський А.В. «Геть не шалений, а шалено хитрий і лиш вдає безумство». Урок-психологічна характеристика Гамлета за однойменною трагедією В.Шекспіра. 9 клас. *Заруб. літер. в навч. закладах*. 2000. № 10. С.28-31.

- Гресь Н.К. Вінок Офелії: втілення в героїні шекспірівської трагедії ренесансного ідеалу жінки: Театралізований урок. 8 клас. *Заруб. літер. в навч. закладах*. 2004. №7. С.34-36.
- Гречанюк С.М. Гамлет як загадка: Вічні книги. Київ, 1991. С.223-258
- Дзера О. Біблійні мотиви «Гамлета» в українських перекладах. *Дзвін*. 2004. №4. С.149-153.
- Дементьева Л.А. Вільям Шекспір як автор сонетів. *Заруб. літер. в школі*. 2006. №6. С.15-17.
- "Зеленоглазое чудовище": тема ревности в трагедии "Отелло". Комарова В.П. Метафоры и аллегории в произведениях Шекспира. Ленинград, 1989. С. 140-152.
- Затонський Д.В. Безсмертна загадка Шекспіра. *Вітчизна*. 1988. № 6.
- Зіневич Л. Шекспір і Україна. *Заруб. літер. в навч. закладах*. 1996. № 8. С.44-47.

Практичне заняття № 3

Тема: Роман Сервантеса «Дон Кіхот» – трагікомічний епос іспанського життя

Питання для обговорення

1. Мігель де Сервантес Сааведра — іспанський новеліст, драматург і поет.
2. Роман «Дон Кіхот» – пародія на лицарські романи і трагікомічний епос іспанського життя.
3. Історія творення. Прототипіка.
4. Система образів роману.
 - 4.1. Двоїстість образу Дон Кіхота (як істинний мудрець і жалюгідний божевільний).
 - 4.2. Образ Санчо Панси – уособлення суперечливих рис іспанського характеру.
 - 4.3. Функції в творі другорядних образів.
5. Сервантес і Україна.

Тексти для читання

М.Сервантес «Дон Кіхот»

Література для підготовки

- Борецький М.І. Конфлікт між ідеалом та дійсністю – центральна проблема твору: літературознавча основа вивчення роману «Дон Кіхот» Сервантеса. *Всесв літер. в серед. навч. закладах України*. 2001. №11. С. 50-51.
- Дзюба І. Більший за самого себе. *Сучасність*. 1995. № 7-8. С.82-88.

- Пискунова С. Истоки и смысл смеха Сервантеса. *Вопросы литературы*. 1995. №2. С.143-169.
- Снеткова Н.П. «Дон Кихот» Сервантеса. Москва, 1970.
- Саратовський В. Наш сучасник Сервантес. *Всесвіт*. 1972. №10.
- Шалагінов Б.Б. Благодний ідальго продовжує свій шлях. *Заруб. літер. в навч. закладах*. 1996. №2. С. 15-20.
- Штейн А.Л. История испанской литературы (Средние века и Возрождение). Москва, 1976. С. 117-148.
- Цюрюпа Э.Я. Бессмертие Дон Кихота. Москва, 1977.

Практичне заняття № 4 **Бароко як літературний напрям XVII ст.** **Творчість Педро Кальдерона**

Питання для обговорення

1. Основні риси естетики та поетики бароко.
2. Передумови розвитку бароко в Іспанії. Поезія іспанського бароко (Л. де Гонгора, Ф. де Кеведо).
3. Педро Кальдерон як видатний представник літератури іспанського бароко. Творча спадщина драматурга.
4. Проблема честі у п'єсі «Саламейський алькальд». Основний конфлікт, ключові персонажі драми (Педро Креспо, капітан Альваро та ін.).
5. Філософсько-алегорична драма П. Кальдерона «Життя – це сон»:
 - 5.1. жанрові та сюжетно-композиційні особливості (багатство сюжетних ліній);
 - 5.2. провідний конфлікт, ідейно-тематичний зміст твору;
 - 5.3. образ Сехисмундо як героя барокового типу, втілення в образі ідей християнського гуманізму;
 - 5.4. своєрідність алегоричної інтерпретації філософської ідеї життя як сну;
6. Рецепція творчості Кальдерона в Україні.

Тексти для читання

- П. Кальдерона «Життя – це сон»
- П. Кальдерона «Саламейський алькальд».
- Поезія Л. де Гонгори, Ф. де Кеведо.

Література для підготовки

- Антологія іспанської літератури доби бароко. Упорядкування і

- коментар О. Пронкевича. *Вікно в світ*. 2000. № 3. С. 83-159.
- Борецький М. Дон Педро Кальдерон де ла Барка. Віхи життя і творчості (1600-1681). *Тижневик «ЗЛ»*. 2000. № 9. С. 5-7, 10.
 - Василенко Михайло. Честь і обов'язок великого іспанця. *Всесвіт*. 2000. № 7-8. С. 121-123.
 - Гвоздьов А. Іспанська література XVI-XVII ст. *Всесвітня література та культура*. 2004. № 12. С. 7-10.
 - Данченко І. Трагічна іронія людської долі. До аналізу ідейно-естетичних засад філософської драми «Життя – це сон» П. Кальдерона). *Тижневик «ЗЛ»*. 2000. № 9. С. 3.
 - Захарченко Н. «Життя – це сон» П. Кальдерона – взірць барокової драми. *Тижневик «ЗЛ»*. 2001. № 42. С. 2.
 - Мележик В. Бароко як культурна система (урок-дослідження). *Тижневик «ЗЛ»*. 2004. № 43. С. 1-6.
 - Наливайко Д. Бароко і драма Кальдерона «Життя – це сон». *Тема*. 2000. № 1. С. 5-17.
 - Немиришин П. И. Література барокко. Аналіз сонетов Луса де Гонгоры-Арготе. *Всесвітня література та культура*. 2005. № 8. С. 12-18.
 - Перлини іспанської барокової поезії: Луїс де Гонгора, Педро Кальдерон, Хуана Інес де ля Крус. *Всесвітня література та культура*. 2004. № 12. С.
 - Рогозинський В., Рогозинська В. Західноєвропейське та українське бароко: драма Педро Кальдерона «Життя – це сон». *Всесвітня література та культура*. 2005. № 7. С. 19-22.
 - Рязанцева Т. «Жив, писав, кохав...» Життя і творчість Ф. де Кеведо. *Всесвіт*. 1997. № 10. С. 156-160.
 - Шепель Ю. Митець на тлі доби (П. Кальдерон «Життя – це сон»). *Всесвітня література в середніх навчальних закладах*. 2000. № 1. С. 28-30.

Практичне заняття № 5

Класицизм як літературний напрям.

Особливості класицистичної трагедії. Класицистична комедія.

Питання для обговорення

1. Філософська основа, поетика та естетика класицизму.
2. Трагікомедія П'єра Корнеля «Сід» як класицистичний твір:

- 2.1. художні та історичні джерела твору;
- 2.2. головний конфлікт п'єси, його причини, особливості розвитку;
- 2.3. правило трьох єдностей;
3. Герої трагікомедії – носії певних ідей:
4. Полеміка навколо «Сіда».
5. Жанрова та ідейно-художня своєрідність трагедії Жана Расіна «Андромаха».

Тексти для читання

П'єр Корнель «Сід».

Жан Расін «Андромаха».

Література для підготовки

- Большаков В.П. Жан Расин. Москва, 1989. 64 с.
- Борецький М.І. Класицизм і його різновиди. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 1998. № 12. С. 46-47.
- Виппер Ю. Б. Драматургія Расина. *Творческие судьбы и история*. Москва, 1990. С. 183-194.
- Лімборський І. В. Класицизм як художньо-естетична система: етапи становлення, художні форми, національні варіанти. *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 2004. № 2 С. 2-6.
- Наливайко Д. С. Искусство: направления, течения, стили. Київ, 1981. 285с.
- Ніколенко О.М. Хоменко Н.В. Гармонія класицизму. *Зарубіжна література в навчальних закладах* 1999. № 2. С. 12–15.
- Ренессанс. Барокко. Класицизм. Проблемы стилей в западно-европейском искусстве XV–XVII веков. Сборник статей. Москва. 1966.
- Сигал Н. Пьер Корнель. Москва-Ленинград, 1957. 123 с.

Практичне заняття № 6

Творчість Ж.-Б. Мольєра. Жанр «високої» комедії

Питання для обговорення

1. Традиції і новаторство творчості комедіографа. Мольєр – творець жанру «високої комедії».
2. П'єса «Тартюф» як «висока комедія»:
 - 2.1. історія написання;
 - 2.2. основний конфлікт комедії, особливості його розвитку та вирішення;

- 2.3. класицистичні принципи у п'єсі;
- 2.4. характер комічного.
3. Характеристика персонажів п'єси «Міщанином-шляхтич» за групами:
 - 3.1. образ Журдена, соціальне походження, мотиви поведінки;
 - 3.2. образи молодих людей;
 - 3.3. резонери у п'єсі.
4. Демократичний характер комедій Мольєра
5. Мольєр та Україна.

Тексти для читання

Мольєр «Гартюф».

Мольєр «Міщанин-шляхтич».

Література для підготовки

- Бояджиєв Г. Мольєр. Исторические пути формирования жанра высокой комедии. М., 1967. 553 с.
- Булгаков М. Жизнь господина де Мольера. М., 1980. 175 с.
- Градовський А. Стара моя думка на тім огні згоріла. Комедії Мольєра «Міщанин-шляхтич» та Карпенка-Карого «Мартин Боруля». *Зарубіжна література*. 1998. № 3. С.15-16.
- Жованик Л. Основні проблеми й конфлікти п'єси Мольєра «Міщанин-шляхтич». Тижневик «ЗЛ». 2004. № 45. С. 4-7.
- Мультиатули В. М. Мольєр: Книга для учащихся старших классов средней школы. Москва, 1988. 142 с.
- Ніколенко О. М. Король комедії. Система уроків вивчення п'єси Ж. Б. Мольєра «Міщанин-шляхтич» у культурологічному контексті. *Всесвітня література та культура*. 2001. № 5. С. 8-18.
- Скуратівський В. Мольєр. *Всесвіт*. 1972. № 1. С. 200-204.
- Стороженко Л. Театр Мольєра: традиції і новаторство. *Всесвітня література та культура*. 2002. № 12. С. 44-48.
- Шухорова А. Традиції Мольєра в українській літературі. *Тижневик «ЗЛ»*. 2001. № 43. С. 11.

Практичне заняття № 7

Творчість Джонатана Свіфта у площині англійського просвітництва

Питання для обговорення

1. Творчий шлях Дж. Свіфта. Діяльність Свіфта як памфлетиста («Казка про бочку», «Битва книг», «Листи сукнаря»).

2. Жанрова і композиційна своєрідність роману Дж.Свіфта «Мандри Гуллівера». Тема та ідея твору.
3. Роман «Мандри Гуллівера» як сатира на суспільну дійсність.
4. Суспільний ідеал у романі: утопія чи антиутопія.
5. Еволюція образу Гуллівера, Гуллівер і автор.
6. Мова і стиль твору (бурлеск, гротеск, карикатура, пародія, протиставлення, іронія, сарказм).

Тексти для читання

Дж. Свіфт «Битва книг».

Дж. Свіфт «Казка про бочку».

Дж. Свіфт «Мандри Гуллівера».

Література для підготовки

- Гречанюк С. Свіфт: Ерозія утопії чи віра в людину. *Вічні книги*. Київ, 1988. С. 193-223.
- Калина Г. Цілувати копито («нелюдське» ідеальне суспільство в романі-антиутопії Свіфта «Мандри Гуллівера»). Гречанюк С. Пізнання і розчарування (діяльність Дж. Свіфта). Шалагінов Б. Кому відпиляти потилицю? (Життя і творчість Дж. Свіфта). *Тижневик «ЗЛ»*. 1999. № 21. С. 1-3, 5, 7-8.
- Левидов М. Путешествие в некоторые отдаленные страны, мысли и чувства Джонатана Свифта. Москва, 1986. 287 с.
- Муравьев В.С. Путешествие с Гулливером. Москва, 1972. 208 с.
- Трауберг Л. «Безумие доктора Свифта» [Об аллегориях в романе английского писателя «Путешествия Гулливера»]. *Вопросы литературы*. 1977. № 2. С. 113-127.
- Шамрай А. Г. Джонатан Свифт і його твір «Мандри Гуллівера» : Вибрані статті і дослідження. Київ, 1963. С. 218-250.
- Ялтанець Т. Л. Сатира англійського просвітника. Урок за романом Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера». *Всесвітня література*. 2003. № 11. С. 27-28.

Практичне заняття № 8 **Трагедія Й.-В. Гете «Фауст».**

Питання для обговорення:

1. Задум, джерельна основа та історія написання драми «Фауст».
2. Жанрові та структурно-композиційні особливості твору, їх зв'язок з ідейним задумом автора.

3. Проблематика та ідейний зміст драми:

- а) роль мистецтва і призначення митця в суспільстві («Пролог в театрі»);
- б) сенс людського життя і велич людського розуму («Пролог на небі»);
- в) місце та роль вченого в житті (Фауст і Вагнер);
- г) любов та істина (Фауст і Маргарита);
- д) засудження релігійних догм;
- е) спокуса владою та багатством (у цісарському палаці);
- є) істина і краса (Фауст і Єлена) .

4. Філософський зміст образу Фауста, його еволюція. Розкрийте образ у зіставленнях Фауст-Фауст (боротьба двох начал), Фауст-Мефістофель (єдність і боротьба протилежностей).

5. Морально-етичний та філософський висновки трагедії.

Тексти для читання

Гете «Фауст».

Література для підготовки

- Аникст А.А. Гете и «Фауст». От замысла к свершению. М., 1983. 271с.
- Басюк Ж. Борьба добра і зла – рушійна сила розвитку світу. (За трагедією Гете «Фауст»). *Тижневик «ЗЛ»*. 2004. № 46. С. 9-11.
- Білецький О. І. Походження легенди про Фауста. *Тижневик «ЗЛ»*. 1999. № 22-23. С. 11.
- Бутнікова О. Випробування кохання: Фауст і Маргарита (за Й.В. Гете «Фауст»). *Тижневик «ЗЛ»*. 2004. № 15. С. 11-13.
- Затонський Д. Пізнати світ. Метод. нотатки до I частини «Фауста» Гете. *Вікно в світ*. 1999. № 3. С. 47-50.
- Логвин Г. Протистояння Фауста і Мефістофеля: Матеріали до уроку з вивч. трагедії Гете «Фауст», 9 кл. *Заруб. література в навч. закладах*. 1999. № 4. С. 45-49.
- Шалагінов Б.Б. «Фауст» Й. В. Гете. Містерія. Міф. Утопія: До проблеми духовної сутності людини в німецькій літературі на рубежі XVIII-XIX ст. Київ, 2002. 280 с.
- Шахова К. О. Гете як мислитель-утопіст («Фауст»). *Тижневик «ЗЛ»*. 1999. № 40. С. 2.

Практичне заняття № 9

Французьке Просвітництво. Творчість Вольтера (Франсуа Марі Аруе)

Питання для обговорення:

1. Епоха Просвітництва у Франції. Етапи розвитку, представники, літературні напрями, жанри.
2. Основні віхи творчості Вольтера. Філософські та естетичні погляди.
3. Особливості жанру філософської повісті та їх художній вияв у повісті Вольтера «Кандід».
4. Викриття філософій оптимізму та песимізму в образах Панглоса та Мартена.
5. Критика суспільної дійсності у повісті засобами алегорії та фантастики (релігійний фанатизм, безглуздість війн, деспотизм, соціальна нерівність, шарлатанство лікарів тощо).
6. Ідея творчої праці як головна думка твору. Фантастичне моделювання суспільного ідеалу (держава Ельдорадо).
7. Ідейно-художній зміст повісті «Простодушний».

Тексти для читання

Вольтер «Кандід».

Вольтер «Простодушний».

Література для підготовки

Артамонов С. Д. Вольтер и его век. Москва, 1980. 220 с.

Єременко О. Поборник природних прав людини (Матеріали до вивчення повісті Вольтера «Простак», 9 кл.). *Всесвітня література*. 1999. № 6. С. 39-40. .

Коптілов В. Вольтер: Біографія-есе. *Вітчизна*. 1997. № 1-2. С. 107-121; № 3-4. С. 86-100; № 5-6. С. 85-108.

Лімборський І. В. Вольтер і Україна. *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 1999. № 3. С. 48-50.

Лімборський І. «Природна людина» на рандеву з цивілізованими шахраями (Урок – аналіз повісті Вольтера «Простодушний»). *Зарубіжна література в навчальн. закладах*. 2000. № 10. С. 32-35.

Шалагінов Б. Б. Література «просвітницького раціоналізму» у Франції. *Всесвітня література та культура*. 2004. № 2. С. 40-46.

Шалагінов Б. «Усе – на краще у цьому найкращому світі»? (про Вольтера). *Тижневик «ЗЛ»*. 2000. № 15. С. 1-2, 7-8.